

עייני בחוברת אמונה וגאולה עמודים 52-56 והשלימי את המקבילה של **י"ג העיקרים** של הרמב"ם לכל שורה ב"יגדל".

י"ג העיקרים של הרמב"ם	יגדל א-להים חי ר' דניאל בן יהודה הדיין איטליה מאה 13
	1. יגדל א-להים חי וישתבח נמצא ואין עת אל מציאותו
	2. אחד ואין יחיד כיחודו נעלם וגם אין סוף לאחדותו
	3. אין לו דמות הגוף ואינו גוף לא נערך אליו קדשתו
	4. קדמון לכל דבר אשר נברא ראשון ואין ראשית לראשיתו
	5. הנו אדון עולם לכל נוצר יורה גדלתו ומלכותו
	6. שפע נבואתו נתנו אל אנשי סגלתו ותפארתו
	7. לא קם בישראל כמשה עוד נביא ומביט את תמונתו
	8. תורת אמת נתן לעמו אל על יד נביאו נאמן ביתו
	9. תורת אמת נתן לעמו אל על יד נביאו נאמן ביתו
	10. צופה ויודע סתרינו מביט לסוף דבר בקדמתו
	11. גומל לאיש חסיד כמפעלו נותן לרשע רע כרשעתו
	12. ישלח לקץ ימים משיחנו לפדות מחכי קץ ישועתו
	13. מתים יחיה א-ל ברב חסדו ברוך עדי עד שם תהלתו

1. מיין/ני את עיקרי הרמב"ם לשלושה סוגים.

2. א. מהם ארבעת ההבדלים שמונה הרמב"ם, בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים. ב. מהי החשיבות הרבה באמונת משה אדון הנביאים?

4. עייני בסוף דברי הרמב"ם (עמוד 55 למעלה) והסבירי לפי דבריו, את חשיבות קביעת י"ג העיקרים.

כתיבת 13 עיקרים מחייבים כפי שכתב וניסח הרמב"ם, הינם חידוש במחשבה היהודית עד זמנו. אם עד לרמב"ם, אנו מדברים על מערכת מצוות שכל יהודי חייב לקיים, הרמב"ם מוסיף גם עיקרי אמונה שכל יהודי חייב לקבלם ולהאמין בהם, והם בעצם מחזיקים את כל בניין היהדות.

אומנם היו הוגי דעות לפני הרמב"ם שעסקו בשאלה זו של עיקרי יסוד ביהדות (כמו ריה"ל בס' הכוזרי, "אחרי זה יסדר לו החסיד את העיקרים אשר בהם תשלם האמונה היהודית...") אך הרמב"ם ניסח את הדברים והציע השקפה כוללה ומחייבת.

מה הניע את הרמב"ם לחבר את שלושה עשר העיקרים?

על שאלה זו ניתן למצוא תשובות המבוססות על גישות שונות, כאשר דבריו של הרמב"ם עצמו מיוצגת בגישה השלישית.

1) **גישה היסטורית אפולוגטית.** – אלו טענו שהרמב"ם נענה להשפעות וללחצים של תקופתו, שגם לאסלם וגם לנצרות היו תורות, ועקרונות הדורשות אמונות מסוימות מצד מאמיניהם. מי שהוביל גישה זו, הוא **ר' יצחק אברבנאל בספרו ראש אמ נה פרק כג:**

ואשר אאמינהו אני, אמת ויציב ונכון בדרוש זה, הוא, שהאנשים אלה שלמים הם אתנו, הרב הגדול (הרמב"ם) והנמשכים אחריו, לא הביאם להניח עיקרים ויסודות בתורה הא-לוהית, כי אם להמשכם אחרי מנהג חכמי האומות בספריהם. (...) וחכמי אומתנו, אחרי אשר התערבו בגויים, בעיון בספריהם וידיעת חכמותיהם, למדו ממעשיהם והעתיקו דרכיהם ועניינם בתורה הא-לוהית, באומרם, איכה יעבדו הגויים האלה את חכמותיהם, הלא בהנחת התחלות ושורשים, אשר עליהם תסובנה, ואעשה כן גם אני. בהנחת עיקרים ויסודות לתורה הא-לוהית. האברבנאל שולל את ערך העיסוק בעיקרים, ורואה את הרמב"ם כמושפע מהחוץ. לפי דעתו **כל מצווה טומנת בחובה עיקר.** ולפיכך אין לדבר על עיקרים בנוסף למצוות. אך בכל זאת קובע האברבנאל שאם יש צורך ברשימה נפרדת של עיקרי האמונה, **רשימתו של הרמב"ם היא המשובחת והטובה- עליה אין להוסיף וממנה אין לגרוע**

2) **גישה מדינית חברתית** (שבאה מאסכולות לא תורניות, ולפיכך הדברים מיועדים להרחבת ידיעותיו של המורה)

גישה זו רואה בעיקרים שגובשו וניתנו להמון כדי לקרב את דעת ההמון אל הפילוסופים, אף שההמון ימלמלו את העקרונות בלי שיבינו הרבה, הדבר יגרום לכונן חברה ומדינה שבה הפילוסופיים / החכמים יוכלו לחיות בשלווה שגם ההמון יודע את העיקרים גם אם לא מבין אותם.

3) **גישה חינוכית, הגישה העולה מדרכו של הרמב"ם,** והעולה בקנה אחד עם רעיונות אחרים של הרמב"ם ששאף להנחיל מינימום של **הבנה לכל יהודי,** כל אחד בהתאם להשגותיו.

מצאנו במקור נוסף של הרמב"ם, במאמר תחיית המתים (עמ' ג-ד)

ראינו שצריך לבאר בחיבורינו התלמודיים עיקרית תוריים על צד הסיפור, לא על צד הראיה על השורשים ההם צריך למהירות בחכמות רבות... ובחרנו להיות אמיתות מקובלות אצל ההמון לפחות

במקור שלנו (עמוד 55 בחוברת)

אכן הרמב"ם מבחין **בין המצוות לעקרונות**, כאשר לדבריו מי **שחוטא במעשיו**, גם אם נענש הוא עדין שייך לכלל ישראל, בעוד מי **שמערער על היסודות והעקרונות**, מוציא עצמו מכלל ישראל. משום שהפגם הוא בהשקפה ולא במעשה. וכאן מכריע הרמב"ם בהיררכיה שבין המעשה וההשקפה.

המעשה השגוי מעיד על **חולשה**. בעוד שמחשבה עקומה **מקצצת בנטיעות**.

אפשר למיין את שלושה עשר העיקרים לשלושה נושאים יסודיים:

(1) **הא-לוהים**- כולל את חמשת העיקרים האלה: מציאותו, יחודו, אי גשמיותו, נצחיותו, איסור עבודה זרה.

(2) **התורה**- כולל את ארבעת העיקרים האלה: נבואה, ייחודה של נבואת משה, תורה(שבכתב ובעל פה),משמים, נצחיותה, ואי השתנותה של ההלכה.

(3) **שכר ועונש**- כולל את ארבעת העיקרים האחרונים: ידיעת ה', גמול למעשה האדם, ביאת המשיח, תחיית המתים.

מיון זה לשלושה נושאי יסוד, נובע מהמשנה בראש פרק חלק: " כל ישראל יש להם חלק בעולם הבא, שנאמר (ישעיה, ס, כ"א) ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ"

ואלו שאין להם חלק לעולם הבא: האומר **אין תחיית המתים**, ואין **תורה משמים**, ואפיקורס *

* (לפי הרמב"ם הכוונה למי שכופר בחמשת העיקרים הראשונים, בהלכות תשובה ג', ז-ח -הכוונה למי שכופר בנבואת משה ובידיעת ה')

ומי שקרוי ישראל שותף לאותה מערכת דעות ואמונות משותף.